TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2011. gada 10. novembrī *

Lieta C-212/09

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2009. gada 11. jūnijā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv Ž. Brauns [*G. Braun*], M. Telešs Romano [*M. Teles Romão*] un P. Gverra e Andrade [*P. Guerra e Andrade*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Portugāles Republiku, ko pārstāv L. Inešs Fernandišs [*L. Inez Fernandes*], pārstāvis, kam palīdz K. Boteljo Monišs [*C. Botelho Moniz*] un P. Guveija e Melo [*P. Gouveia e Melo*], *advogados*,

atbildētāja.

* Tiesvedības valoda — portugāļu.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*], piektās palātas priekšsēdētājs, kas pilda pirmās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], E. Levits, M. Safjans [*M. Safjan*] un M. Bergere [*M. Berger*] (referente),

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 19. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Prasības pieteikumā Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, saglabājot *GALP Energia SGPS SA* (turpmāk tekstā — "*GALP*") Portugāles valsts un citu Portugāles valsts iestāžu īpašās tiesības, kas piešķirtas saistībā ar priekšrocību akcijām ("golden

shares"), kuras pieder minētajai valstij, Portugāles Republika nav izpildījusi EKL 43. un 56. pantā paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

Valsts tiesiskais regulējums

2 1990. gada 5. aprīļa likuma Nr. 11/90, kas ir privatizācijas pamatlikums (*Lei nº 11/90, Lei Quadro das Privatizações*; 1990. gada 5. aprīļa *Diário da República* I, A sērija, Nr. 80; turpmāk tekstā — "*LQP*"), 15. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Izņēmuma kārtā un ja tas ir valsts interesēs, aktā par atkārtoti privatizējamā uzņēmuma statūtu pieņemšanu var paredzēt, ka, lai aizsargātu vispārējās intereses, lēmumi par noteiktiem jautājumiem ir jāapstiprina valsts ieceltam administratoram."

3 *LQP* 15. panta 3. punktā ir paredzēta iespēja izdot priekšrocību akcijas, nosakot:

"4. panta 1. punktā noteiktajā aktā [, ar kuru tiek apstiprināti privatizējamā vai par akciju sabiedrību pārveidojamā uzņēmuma statūti,] tostarp, ja tas ir valsts interesēs, var izņēmuma kārtā paredzēt priekšrocību akcijas, kuras ir paredzēts saglabāt valsts

īpašumā un kuras neatkarīgi no to skaita valstij piešķir veto tiesības attiecībā uz statūtu grozījumiem un citiem lēmumiem noteiktā jomā, kas pienācīgā kārtā ir noteikta statūtos."

4 Piemērojot *LQP* 15. pantu, 1999. gada 7. jūlija Dekrētlikuma Nr. 261-A/99 par *GALP* — Portugāles nafta un gāze, *SGPS SA* — pirmo privatizācijas kārtu (*Decreto-Lei nº 261-A/99 aprova a 1.ª fase do processo de privatização do capital social da GALP — Petróleos e Gás de Portugal, SGPS, SA*; 1999. gada 7. jūlija *Diário da República* I, A sērija, Nr. 156; turpmāk tekstā — "Dekrētlikums Nr. 261-A/99") 4. panta 1. punktā ir paredzēta iespēja "izdot priviliģētās akcijas, konvertējot parastās akcijas".

5 Saskaņā ar minētā dekrētlikuma 4. panta 2. punktu priviliģētās akcijas nedrīkst pārsniegt vairāk nekā 10 % no *GALP* pamatkapitāla pirms kapitāla palielināšanas un vairākumam priviliģēto akciju ir jāpieder valsts iestādēm.

6 Saskaņā ar minētā dekrētlikuma 4. panta 3. punktu priviliģētās akcijas sniedz veto tiesības saistībā ar administratoru skaita, kas nepārsniedz trešdaļu no kopējā skaita, nominēšanu. Tās arī sniedz šādas pašas tiesības saistībā ar rezolūcijām, ar kurām tiek grozīti sabiedrības statūti, saistībā ar rezolūcijām, ar kurām tiek atļauta grupas dalībnieku un meitas sabiedrību līgumu noslēgšana, un rezolūcijām, kas jebkādā veidā var apdraudēt valsts apgādi ar naftu, gāzi vai atvasinātajiem produktiem.

7 Komersabiedrību kodeksa 391. panta 2. punktā ir paredzēts:

"Sociālajā nolīgumā var tikt noteikts, ka administratoru ievēlēšanu ir jāapstiprina ar balsu skaitu, kas atbilst noteiktai kapitāla daļai, vai ka noteiktus administratorus, kuru skaits nedrīkst pārsniegt vienu trešdaļu no kopējā skaita, arī ir jāapstiprina ar balsu, kuras piešķir noteiktas akcijas, vairākumu, bet tiesības nominēt administratorus nevar tikt attiecinātas uz noteiktu akciju kategoriju."

GALP statūti

8 1999. gada 22. aprīļa Dekrētlikuma Nr. 137-A/99 (1999. gada 22. aprīļa *Diário da República* I, A sērija, Nr. 94), ar kuru tika izveidota *GALP*, pielikumā ir minētās sabiedrības statūtu teksts.

9 Saskaņā ar *GALP* statūtu 4. panta 1. punktu šīs sabiedrības pamatkapitāls ir 40 miljoni A kategorijas akciju un aptuveni 789 miljoni B kategorijas akciju.

10 *GALP* statūtu 4. panta 3. punktā ir paredzēts, ka A kategorijas akcijām ir pievienotas noteiktas speciālas tiesības:

"a) valdes priekšsēdētāja ievēlēšana var tikt apstiprināta vienīgi ar balsu, kuras saistītas ar A kategorijas akcijām, vairākumu;

b) visiem lēmumiem, ar kuriem tiek atļauta grupas dalībnieku un meitas sabiedrību līgumu noslēgšana, kā arī lēmumiem, kas jebkādā veidā var apdraudēt valsts apgādi ar naftu, gāzi, elektrību vai atvasinātajiem produktiem, ir jāsaņem balsu, kas saistītas ar A kategorijas akcijām, vairākums, lai šie lēmumi būtu apstiprināti;

[..]."

11 Turklāt saskaņā ar *GALP* statūtu 18. panta 1. punkta b) apakšpunktu *GALP* valdes lēmumiem noteiktās jomās ir jābūt apstiprinātiem ar divu trešdaļu administratoru kvalificēto balsu vairākumu, obligāti ieskaitot valdes priekšsēdētāja labvēlīgo balsi; šajās jomās ietilpst stratēģiska ieguldījumu atsaukšana, piedalīšanas nozarēs, kas neietilpst sabiedrības galvenajās darbībās, stratēģisko partneru izvēle, stratēģisko vadlīniju, stratēģiskā plāna un ar to saistīto darbības jomu pieņemšana un grozīšana, pārvaldības un organizatoriskās pamatstruktūras definēšana, *GALP* kontrolēto sabiedrību pārvaldības autonomijas diapazona noteikšana, *GALP* sabiedrību atdalīšanās, apvienošanās un likvidēšana un *GALP* kontrolēto sabiedrību dividenžu sadalīšana.

GALP akcionāru nolīgums

12 2006. gada 4. oktobrī vairāki *GALP* akcionāri, proti, *Amorim Energia*, *ENI* un *Caixa Geral de Depósitos SA* (turpmāk tekstā — "*CGD*"), kas ir valsts banka, noslēdz nolīgumu. Šis nolīgums pēc tam ticis vairākas reizes atjaunināts.

13 Saskaņā ar šo nolīgumu *CGD* tostarp izraugās administratoru, kas obligāti ir valdes priekšsēdētājs.

Tiesvedības priekšvēsture un pirmstiesas procedūra

14 Kopš 1999. gada Portugāles enerģētikas nozare, it īpaši naftas un dabas gāzes nozare, ir tikusi plaši restrukturēta un tādēļ ir pieņemts 1999. gada 22. aprīļa Dekrētlikums Nr. 137-A/99 par *GALP* izveidošanu, kura ir publiska kapitālsabiedrība, kurā ir apvienotas valstij tieši piederošās kapitāldaļas noteiktos valsts uzņēmumos.

15 *GALP* privatizācijas process sākās kopš tās izveidošanas un notika piecās secīgās stadijās *LQP* noteiktajā režīmā. Pašreiz valstij pieder 8 % no *GALP* pamatkapitāla, no kura 7 % pieder ar *Parpública* starpniecību un 1 % ar *CGD* starpniecību.

16 No lietas materiāliem izriet, ka *GALP* pašreiz ir galvenā apvienotā naftas un gāzes produktu grupa Portugālē.

17 2006. gada 18. oktobrī Komisija nosūtīja Portugāles Republikai brīdinājuma vēstuli, kurā tai pārmeta EKL 43. un 56. pantā paredzēto pienākumu neizpildi, pamatojoties uz to, ka *GALP* privatizācijā ir izdotas priviliģētas akcijas, kas pieder Portugāles valstij un ko papildina īpašas tiesības, tostarp tiesības izraudzīties šīs sabiedrības valdes priekšsēdētāju un veto tiesības saistībā ar minētās sabiedrības noteiktiem svarīgiem lēmumiem.

18 Uzskatot Portugāles Republikas 2006. gada 18. decembrī sniegto atbildi par nepietiekamu, Komisija 2007. gada 29. jūnijā izdeva argumentēto atzinumu, atkārtojot minētajā brīdinājumā ietverto un aicinot šo dalībvalsti panākt atbilstību šim atzinumam divu mēnešu laikā no tā saņemšanas.

19 Portugāles iestādes uz minēto argumentēto atzinumu atbildēja ar 2007. gada 30. oktobra vēstuli. Neesot apmierināta ar šo atbildi, Komisija nolēma celt šo prasību.

Par prasības pieņemamību

Lietas dalībnieku argumenti

20 Savos apsvērumos Portugāles Republika apstrīd prasības pieņemamību, apgalvojot, ka tā ir daļēji nepieņemama, ciktāl Komisija savā prasības pieteikumā ir izvirzījusi jaunus apgalvojumus, kuri nebija izklāstīti argumentētajā atzinumā, un līdz ar ko tā ir paplašinājusi strīda priekšmetu, kas noteikts pirmstiesas procedūras stadijā.

21 Šajā ziņā Portugāles Republika, pirmkārt, norāda uz valsts tiesībām pakļaut valdes lēmumus par *GALP* pārvaldību minētās valdes priekšsēdētāja apstiprināšanai, kuru ir nominējusi pati valsts, un uz minētā priekšsēdētāja tiesībām paust savu veto pret noteiktiem valdes lēmumiem, kas paredzēti *GALP* statūtu 18. panta 1. punkta b) apakšpunktā un kas ir jāapstiprina ar divu trešdaļu administratoru kvalificēto balsu vairākumu. Otrkārt, tā norāda, ka Komisija tai pārmet nediskriminācijas pilsonības

dēļ principa pārkāpumu, kas paredzēts EKL 12. pantā, ciktāl tā ir rīkojusies diskriminējoši dažādas *GALP* privatizēšanas stadijās un sarunās par 2006. gadā noslēgto akcionāru nolīgumu.

22 Šī dalībvalsts uzskata, ka, runājot par jaunajiem pamatiem salīdzinājumā ar tiem, kas izklāstīti argumentētajā atzinumā, šie jaunie pamati ir jānoraida kā nepieņemami.

23 Komisija noraida visus šos apgalvojumus, apgalvojot, ka šī prasība attiecas uz tiesībām izraudzīties *GALP* valdes priekšsēdētāju un veto tiesībām par sociālā nolīguma grozījumiem un citiem lēmumiem par noteiktām jomām, kas paredzētas statūtos. Šīs īpašās pilnvaras izriet no Portugāles tiesību aktiem, proti, *LQP*, tostarp tā 3. un 15. panta, kā arī no Dekrētlikuma Nr. 261-A/99, tostarp no tā 4. panta 3. punkta.

24 Jaunie argumenti, kas izklāstīti prasības pieteikumā un kurus Portugāles Republika uzskata par nepieņemamiem, pirmkārt, esot skaidrojumi par administratora, kuru izraugās valsts, kompetenci, un šie skaidrojumi ir atbilstoši, lai kvalificētu situāciju, kuru veido šī izraudzīšanās, par valsts pasākumu, kas neizriet no sabiedrību tiesību parastās piemērošanas. Otrkārt, Komisija uzskata, ka no prasības pieteikuma skaidri izriet, ka, vienkārši aprakstot Portugāles Republikas rīcību, tā nav izvirzījusi EKL 12. pantu, bet ir inkriminējusi īpašu valsts tiesību izveidošanu, izmantojot vispārēji piemērojamas tiesību normas, un minēto tiesību normu piemērošanu diskriminējošā veidā ar privāto tiesību instrumentiem. Turklāt Komisija savā atbildes rakstā ir paskaidrojusi, ka vairs nevēlas uzstāt uz šo pieeju, kas paredzēja aizstāt procedūras priekšmetu tā kontekstā.

25 Tādēļ šī iestāde uzskata, ka minētie apsvērumi nav jauni pamati salīdzinājumā ar tiem, kas izklāstīti argumentētajā atzinumā.

Tiesas vērtējums

26 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru prasības par pienākumu neizpildi priekšmets atbilstoši LESD 258. pantam ir noteikts Komisijas argumentētajā atzinumā, tādējādi prasībai ir jābalstās uz tiem pašiem argumentiem un pamatiem kā argumentētajam atzinumam (skat. 2005. gada 8. decembra spriedumu lietā C-33/04 Komisija/Luksemburga, Krājums, I-10629. lpp., 36. punkts; 2006. gada 9. novembra spriedumu lietā C-236/05 Komisija/Apvienotā Karaliste, Krājums, I-10819. lpp., 10. punkts, un 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-171/08 Komisija/Portugāle, Krājums, I-6817. lpp., 25. punkts).

27 Tomēr šī prasība nevar būt tik plaša, lai jebkurā gadījumā pieprasītu pilnīgu sakritību starp iebildumu formulējumu argumentētā atzinuma rezolutīvajā daļā un prasījumos prasības pieteikumā, ja strīda priekšmets, kāds tas ir noteikts argumentētajā atzinumā, nav ticis paplašināts vai grozīts (skat. 2005. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-433/03 Komisija/Vācija, Krājums, I-6985. lpp., 28. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Apvienotā Karaliste, 11. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 26. punkts, un 2010. gada 18. novembra spriedumu lietā C-458/08 Komisija/Portugāle, Krājums, I-11599. lpp., 44. punkts).

28 Jākonstatē, ka šajā gadījumā Komisija nav ne paplašinājusi, ne grozījusi argumentētajā atzinumā definētā strīda priekšmetu.

29 Šajā ziņā ir pietiekami norādīt, ka argumentētā atzinuma rezolutīvajā daļā, kā arī pieteikuma par lietas ierosināšanu prasījumos Komisija ir skaidri norādījusi, ka tā pārmet Portugāles Republikai to, ka Portugāles valstij un citiem publiskajiem akcionāriem pieder priviliģētās akcijas, kurām ir piesaistītas īpašas tiesības, *GALP* pamatkapitālā, proti, tiesības izraudzīties valdes priekšsēdētāju, kuram ir tiesības apstiprināt sabiedrības struktūru lēmumus pārvaldības jomā un veto tiesības saistībā ar minētās

sabiedrības svarīgiem lēmumiem. Tāpat, atsaucoties uz dalībvalstu pienākumiem, kuri izriet no EKL 43. un 56. panta, kurus Portugāles Republika nepildot, Komisija ir pietiekoši precīzi definējusi lietas priekšmetu.

30 Ir taisnība, ka tikai prasības pieteikumā Komisija, pirmkārt, ir pārmetusi Portugāles Republikai, ka tā ir rīkojusies diskriminējoši dažādajās *GALP* privatizācijas stadijās un sarunās par akcionāru nolīgumu, un, otrkārt, ir pirmo reizi balstījusies uz noteiktām valsts tiesību normām, tostarp *GALP* statūtu 18. pantu un šajā tiesību normā paredzētajām tiesībām. Tomēr no lietas materiāliem izriet, ka, pretēji Portugāles Republikas apgalvojumiem, Komisija prasības pieteikumā nav norādījusi, ka Portugāles valstij ir īpašas pilnvaras, bet tā ir norādījusi papildu argumentu, kas ilustrē tās iebildumu pamatotību, veidā ne tikai uz citām valsts tiesību normām, kuras konkretizē *LQP* un Dekrētlikumu Nr. 261-A/99, kas ir pamats valsts īpašajām pilnvarām, bet arī akcionāru nolīguma ģenēzi.

31 Tas, ka savā prasības pieteikumā Komisija detalizēti izklāstīja iebildumus, kurus tā vispārējā veidā jau bija norādījusi brīdinājuma vēstulē un argumentētajā atzinumā, nav grozījis apgalvotās pienākuma neizpildes priekšmetu un līdz ar to tam nav nekādas ietekmes uz strīda apmēru (šajā ziņā skat. 2003. gada 27. novembra spriedumu lietā C-185/00 Komisija/Somija, *Recueil*, I-14189. lpp., 84.–87. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 29. punkts, un 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā C-543/08 Komisija/Portugāle, Krājums, I-11241. lpp., 23. punkts).

32 Ņemot vērā iepriekš minēto, Portugāles Republikas izvirzītā iebilde par nepieņemamību ir jānoraida.

Par lietas būtību

Par ierobežojumu pastāvēšanu

Lietas dalībnieku argumenti

33 Komisija it īpaši norāda, ka tas, ka Portugāles valstij ir īpašas tiesības sabiedrībā *GALP*, proti, tiesības izraudzīties valdes priekšsēdētāju, kuram ir tiesības apstiprināt sabiedrības struktūru lēmumus pārvaldības jomā, ko apstiprina akcionāru nolīguma klauzulas, par kuru Portugāles valsts rīkoja sarunas ar *CGD* starpniecību, un veto tiesības saistībā ar minētās sabiedrības svarīgiem lēmumiem, traucē gan tiešās investīcijas, gan portfeļa investīcijas šajā sabiedrībām, un līdz ar to ir ierobežojumi brīvai kapitāla apritei, kā arī brīvībai veikt uzņēmējdarbību.

34 Šī iestāde uzskata, ka šādas īpašās tiesības, pirmkārt, ierobežo akcionāru tiesības efektīvi piedalīties attiecīgās sabiedrības pārvaldībā un kontrolē proporcionāli tiem piederošajām akcijām un, otrkārt, attur investorus, kas ir no citām dalībvalstīm, pirkt šīs sabiedrības akcijas.

35 Komisija šajā ziņā precizē, ka īpašās tiesības, kas saistītas ar priviliģētajām akcijām, neizriet no sabiedrību tiesību parastās piemērošanas, bet ir valsts pasākums, kas ietilpst EKL 43. panta un 56. panta 1. punkta piemērošanas jomā. *GALP* statūti, kuros paredzētas attiecīgās īpašās tiesības, esot tikuši noteikti ar likumu laikā, kad

Portugāles valstij piederēja viss šīs sabiedrības kapitāls, un šie statūti nevarēja tikt grozīti bez šīs valsts piekrišanas.

36 Vispirms Portugāles Republika norāda, atsaucoties uz 2009. gada 26. marta spriedumu lietā C-326/07 Komisija/Itālija (Krājums, I-2291. lpp., 39. punkts), ka Komisijas apstrīdētās valsts tiesību normas ir vienīgi jāizvērtē no EKL 43. panta skatpunkta, jo gluži kā lietā, kurā tika pasludināts minētais spriedums, gan veto tiesības, gan tiesības izraudzīties *GALP* valdes priekšsēdētāju attiecas uz lēmumiem par sabiedrības pārvaldību un līdz ar to attiecas vienīgi uz akcionāriem, kuriem var būt noteikta ietekme uz sabiedrību.

37 Pēc tam minētā sabiedrība apgalvo, ka jebkurā gadījumā valsts tiesību normas, kurās ir paredzētas valsts īpašās tiesības, neietilpst EKL 43. un 56. panta piemērošanas jomā, jo tās nerada nekādus ierobežojumus attiecīgajām pamatbrīvībām. Attiecīgo valsts pasākumu ietekme uz piekļuvi tirgum saskaņā ar tiesas judikatūru par brīvību veikt uzņēmējdarbību ir tīri hipotētiska un katrā ziņā pilnībā nesaistīta un netieša (1996. gada 20. jūnija spriedums apvienotajās lietās no C-418/93 līdz C-421/93, no C-460/93 līdz C-462/93, C-464/93, no C-9/94 līdz C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 un C-332/94 *Semeraro Casa Uno* u.c., *Recueil*, I-2975. lpp., 32. punkts). Minētie valsts pasākumi var būt ierobežojoši pasākumi EKL 43. un 56. panta nozīmē vienīgi, ja tie tieši un būtiski nosaka investoru piekļuvi tirgum. Šajā ziņā Portugāles Republika aicina Tiesu interpretēt jēdzienu "ierobežojums" kapitāla aprites brīvībai un brīvībai veikt uzņēmējdarbību, tostarp ņemot vērā 1993. gada 24. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-267/91 un C-268/91 *Keck* un *Mithouard* (*Recueil*, I-6097. lpp.) par pārdošanas kārtību saistībā ar preču brīvu apriti.

38 Turklāt, ņemot vērā *GALP* akcionāru struktūru un tā izmaiņas kopš 1999. gada, esot acīmredzams, ka valsts īpašo tiesību esamība šajā lietā nav radījusi nekādas nelabvēlīgas sekas ne uz tiešajām investīcijām, ne uz portfeļa investīcijām tās pamatkapitālā.

39 Attiecībā uz valsts pasākuma raksturu, kas ir tiesībām nominēt *GALP* valdes priekšsēdētāju, kuras ir ietvertas *GALP* statūtos, kā arī akcionāru nolīgumā, Portugāles Republika visbeidzot apgalvo, ka šīs tiesības neesot valsts pasākums, bet privāto tiesību akts, kurš neietilpst EKL 43. un 56. panta piemērošanas jomā.

40 Atbildot uz šiem argumentiem Komisija saistībā ar norādi, kuru Portugāles Republika veikusi uz iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, norāda, ka gan veto tiesības, gan tiesības izraudzīties valdes priekšsēdētāju piešķir valstij īpašas tiesības attiecībā uz noteiktiem kopsapulces lēmumiem, kas ietekmē visus akcionārus un potenciālos investorus, nevis vienīgi tos, kuriem ir noteikta ietekme uz attiecīgās sabiedrības lēmumiem. Tādēļ šī dalībvalsts nevar apstrīdēt EKL 56. panta piemērošanu šajā lietā.

Tiesas vērtējums

— Par EKL 43. un 56. panta piemērojamību

41 Attiecībā uz jautājumu par to, vai valsts tiesiskais regulējums attiecas uz vienu vai otru aprites pamatbrīvību, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka ir jāņem vērā attiecīgā tiesiskā regulējuma priekšmets (it īpaši skat. 2007. gada 24. maija spriedumu lietā C-157/05 *Holböck*, Krājums, I-4051. lpp., 22. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, 33. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 40. punkts).

42 Valsts tiesību noteikumi, kas ir piemērojami, ja attiecīgās dalībvalsts pilsonim pieder kapitāla daļas sabiedrībā, kura reģistrēta citā dalībvalstī, kas tam ļauj īstenot noteiktu ietekmi uz šīs sabiedrības lēmumiem un noteikt tās darbību, ietilpst EKL 43. pantā par brīvību veikt uzņēmējdarbību materiālajā piemērošanas jomā (it īpaši skat. Tiesas 2000. gada 13. aprīļa spriedumu lietā C-251/98 *Baars*, *Recueil*, I-2787. lpp., 22. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, 34. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 41. punkts).

43 EKL 56. panta par kapitāla brīvu apriti tiesību normas it īpaši attiecas uz tiešajiem ieguldījumiem, proti, jebkura veida ieguldījumiem, kurus veic fiziskas vai juridiskas personas un kuri palīdz izveidot vai saglabāt ilgstošas un tiešas saiknes starp kapitālu nodrošinošo personu un uzņēmumu, kam šis kapitāls ir paredzēts saimnieciskas darbības veikšanai. Šis mērķis iepriekš paredz, ka akcionāra īpašumā esošās akcijas sniedz tam iespēju faktiski piedalīties šīs sabiedrības pārvaldībā vai kontrolē (it īpaši skat. 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija C-112/05, Krājums, I-8995. lpp., 18. punkts un tajā minētā judikatūra; iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, 35. punkts, kā arī iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 42. punkts).

44 Uz valsts tiesisko regulējumu, kuru nav iecerēts piemērot tikai tai dalībai, kas ļauj zināmā mērā ietekmēt sabiedrības lēmumus un noteikt tās darbību, bet ko piemēro neatkarīgi no dalības apmēra, kas akcionāram ir sabiedrībā, var attiekties gan EKL 43. pants par brīvību veikt uzņēmējdarbību, gan EKL 56. pants par kapitāla brīvu apriti (iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Itālija, 36. punkts, un iepriekš minētais 2010. gada 11. novembra spriedums lietā Komisija/Portugāle, 43. punkts).

45 Jākonstatē, ka šajā prasībā par pienākumu neizpildi nav izslēgts, ka attiecīgās valsts tiesību normas ietekmē visus akcionārus, kā arī potenciālos ieguldītājus, ne tikai

akcionārus, kuriem ir noteikta ietekme uz *GALP* pārvaldību un kontroli. Līdz ar to apstrīdētie noteikumi ir jāpārbauda atbilstoši EKL 43. un 56. pantam.

— Par pienākumu, kas izriet no EKL 56. panta, neizpildi

46 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 56. panta 1. punkts principā aizliedz ierobežojumus kapitāla brīvai apritei starp dalībvalstīm (it īpaši skat. 2006. gada 28. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-282/04 un C-283/04 Komisija/Nīderlande, Krājums, I-9141. lpp., 18. punkts un tajā minētā judikatūra; iepriekš minēto 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 17. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 48. punkts, kā arī iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 45. punkts).

47 Tā kā EK līgumā jēdziens "kapitāla aprite" EKL 56. panta 1. punkta nozīmē nav definēts, Tiesa ir atzinusi par vērtīgu norādi uz kapitāla aprites nomenklatūru, kas minēta Padomes 1988. gada 24. jūnija Direktīvas 88/361/EEK par Līguma [67.] panta [, kas atcelts ar Amsterdamas līgumu,] īstenošanu (OV L 178, 5. lpp.) I pielikumā. Tiesa ir nospriedusi, ka kapitāla aprite EKL 56. panta 1. punkta izpratnē tostarp ir tā sauktie "tiešie" ieguldījumi, proti, ieguldījumi ar līdzdalību uzņēmumā, iegādājoties tā akcijas, kas dod iespēju efektīvi piedalīties tā pārvaldībā un kontrolē, kā arī tā sauktie "portfeļa" ieguldījumi, proti, investīcijas, iegādājoties vērtspapīrus kapitāla tirgū, kas realizētas vienīgi ar nodomu veikt finansiālu ieguldījumu, bez nodoma ietekmēt uzņēmuma pārvaldību un kontroli (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās Komisija/Nīderlande, 19. punkts un tajā minētā judikatūra; iepriekš minēto

2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 18. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 49. punkts, kā arī iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 46. punkts).

48 Attiecībā uz šiem diviem ieguldījumu veidiem Tiesa ir precizējusi, ka valsts pasākumi, kas var kavēt vai ierobežot akciju iegūšanu attiecīgajos uzņēmumos vai kas var atturēt citu dalībvalstu ieguldītājus no kapitāla ieguldīšanas tajos, ir uzskatāmi par "ierobežojumiem" EKL 56. panta 1. punkta izpratnē (skat. iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 Portugāles Republika apstrīd, ka valsts pasākuma raksturs ir *GALP* statūtu 4. panta 3. punktam, kā arī attiecīgajām akcionāru nolīguma klauzulām. Turklāt tā tostarp norāda, ka saskaņā ar šo nolīgumu valsts tiesības izraudzīties *GALP* valdes priekšsēdētāju īsteno *CGD*, nevis Portugāles valsts, līdz ar to attiecīgā norma neesot valsts pasākums un tātad neietilpstot EKL 43. un 56. panta piemērošanas jomā.

50 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka, pirmkārt, gluži kā izriet no lietas materiāliem, *GALP* statūti tika noteikti pirms *GALP* privatizēšanas pirmās stadijas pabeigšanas, t.i., laikā, kad Portugāles valstij piederēja lielākā daļa minētās sabiedrības pamatkapitāla. Paralēli arī ar juridiskiem līdzekļiem tika paredzētas šīs valsts īpašās veto tiesības, kas īstenojamas tostarp attiecībā pret lēmumiem par minētās sabiedrības statūtu grozījumiem. Tādējādi klauzulu par tiesībām izraudzīties *GALP* valdes priekšsēdētāju turpmāk akcionāri vairs nevar atcelt bez valsts piekrišanas.

51 Otrkārt, saistībā ar argumentu, kuru Portugāles Republika izvirza šajā kontekstā saistībā ar *CGD* valdes priekšsēdētāja nominēšanu, ir pietiekami konstatēt, ka, tā kā *CGD* ir banka, kuras kapitāls pilnībā pieder valstij, šī valsts īsteno savas tiesības ar *CGD* starpniecību. Līdz ar to saistībā ar akcionāru nolīguma privāto raksturu Portugāles valsts rīkojas ar *CGD* starpniecību kopā ar references akcionāriem, kurus tā izvēlas, lai nodrošinātu savu ietekmi pār *GALP* sastāvu un pārvaldību.

52 Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka tā ir pati Portugāles Republika, kura, pirmkārt, ar sava likumdevēja starpniecību atļāva *GALP* pamatkapitāla priekšrocību akciju izlaišanu un, otrkārt, kā valsts iestāde, piemērojot *LQP* 15. panta 3. punktu, nolēma ieviest priekšrocību akcijas šajā kapitālā, piešķirt tās valstij un definēt īpašās tiesības, ko tās piešķir.

53 Tādējādi ir runa par īpašām tiesībām, kas atkāpjas no vispārējām sabiedrību tiesībām un paredzētas valsts iestāžu labā ar valsts likumdošanas pasākumu. Turklāt ir arī jākonstatē, ka valsts tiesību izraudzīties *GALP* valdes priekšsēdētāju izveidošana neizriet no sabiedrību tiesību parastās piemērošanas. Portugāles komercsabiedrību kodeksā ir tieši aizliegts saistīt noteiktas akciju kategorijas ar tiesībām nominēt noteiktus administratorus, bet Dekrētlikumā Nr. 261-A/99 un *GALP* statūtos ir paredzēts pretējais, ka izvēles par valdes priekšsēdētāju aprobēšana ir saistīta valsts īpašajām akcijām. Tādēļ runa ir par īpašām tiesībām, kas ir atkāpe no vispārējām sabiedrību tiesībām un kas ir paredzētas vienīgi par labu publiskajām iestādēm ar valsts likumdošanas pasākuma palīdzību (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 59.–61. punkts).

54 Tādēļ valsts tiesības izraudzīties *GALP* valdes priekšsēdētāju ir jāuzskata par attiecināmām uz Portugāles Republiku un līdz ar to tās ietilpst EKL 56. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

55 Saistībā ar to ierobežojošo raksturu, ka Portugāles valstij pieder priviliģētās akcijas *GALP* pamatkapitālā, kas papildinātas ar īpašām tiesībām un kuras ir paredzētas saskaņā ar valsts tiesību aktiem un daļēji kombinācijā ar minētās sabiedrības statūtiem, ir jākonstatē, ka šādas akcijas var atturēt citu dalībvalstu uzņēmējus veikt ieguldījumus šīs sabiedrības kapitālā.

56 Kas attiecas uz veto tiesībām, no Dekrētlikuma Nr. 261-A/99 4. panta 3. punkta izriet, ka ievērojama skaita nozīmīgu lēmumu pieņemšana attiecībā uz *GALP* ir atkarīga no Portugāles valsts piekrišanas. Šajā ziņā ir jāprecizē, ka tās labvēlīgs balsojums it īpaši ir nepieciešams attiecībā uz ikvienu lēmumu par *GALP* statūtu grozījumiem, jo Portugāles valsts ietekmi šajā sabiedrībā varētu samazināt tikai tad, ja pati valsts tam piekrīt.

57 Līdz ar to minētās veto tiesības, ciktāl tās piešķir šai dalībvalstij ietekmi uz *GALP* pārvaldību un kontroli, kuru nepamato tai piederošo daļu apmērs šajā sabiedrībā, var atturēt citu dalībvalstu uzņēmējus no tiešu ieguldījumu veikšanas tajā, ciktāl tie proporcionāli savu daļu vērtībai nespētu piedalīties šīs sabiedrības pārvaldībā un kontrolē (it īpaši skat. iepriekš minēto 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 50.–52. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 60. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 56. punkts).

58 Tāpat minētajām veto tiesībām var būt atturoša ietekme uz portfeļa investīcijām *GALP*, ciktāl iespējams Portugāles valsts atteikums apstiprināt būtisku lēmumu, kuru šīs sabiedrības struktūras ir iesniegušas kā atbilstošu tās interesēm, var apdraudēt minētās sabiedrības akciju vērtību un tādējādi ieguldījuma šajās akcijās pievilcību (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās Komisija/Nīderlande, 27. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle,

61. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 57. punkts).

59 Tiesības iecelt administratoru ir brīvas kapitāla aprites ierobežojums, ciktāl šādas īpašas tiesības ir atkāpe no vispārējām sabiedrību tiesībām un paredzētas valsts iestāžu labā ar valsts likumdošanas pasākumu (skat. iepriekš minēto 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 61. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 62. punkts). Ja šo iespēju patiesi var piešķirt ar likumu kā kvalificētā mazākuma tiesības, ir jākonstatē, ka tām šajā gadījumā ir jābūt pieejamām visiem akcionāriem un nav jābūt rezervētām tikai valstij.

60 Ierobežojot citu akcionāru, bet ne Portugāles valsts iespējas piedalīties *GALP* pamatkapitālā, lai izveidotu vai saglabātu ilgtspējīgas un tiešas saimnieciskas saiknes ar to, kas ļautu efektīvi piedalīties tās pārvaldībā vai kontrolē, *LQP* 15. panta 1. punktā un Dekrētlikuma Nr. 261-A/99 4. panta 3. punktā paredzētās tiesības iecelt administratoru var atturēt citu dalībvalstu tiešos ieguldītājus no ieguldīšanas šīs sabiedrības kapitālā.

61 No tā izriet, ka veto tiesības attiecībā uz noteiktiem *GALP* akcionāru kopsapulces lēmumiem un tiesības izraudzīties valdes priekšsēdētāju ir brīvas kapitāla aprites ierobežojums EKL 56. panta 1. punkta izpratnē.

62 Turklāt šādu konstatējumu nevar apstrīdēt ar argumentiem, uz kuriem atsaucas Portugāles Republika un kuri izriet no apgalvotās loģikas, kura ir iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Keck* un *Mithouard* pamatā.

63 Šajā ziņā ir jānorāda, ka aplūkotie valsts pasākumi nav līdzīgi tiesiskajam regulējumam attiecībā uz tirdzniecības nosacījumiem, kurus Tiesa iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Keck* un *Mithouard* uzskatīja par tādiem, kuriem EKL 28. pants nav piemērojams.

64 Atbilstoši minētajam spriedumam tādu valsts tiesību normu piemērošana citu dalībvalstu izcelsmes precēm, ar ko šajā dalībvalstī ierobežo vai aizliedz dažus tirdzniecības nosacījumus, kas, pirmkārt, attiecas uz visiem iesaistītajiem uzņēmējiem, kuri darbojas valsts teritorijā, un, otrkārt, kā juridiski, tā faktiski vienādi attiecas uz valsts preču un citu dalībvalstu izcelsmes preču tirdzniecību, nav tāda, kas ierobežo tirdzniecību starp dalībvalstīm. Iemesls ir tas, ka šī piemērošana neliedz citu dalībvalstu izcelsmes ražojumiem pieeju tirgum vai netraucē šo pieeju vairāk nekā vietējiem ražojumiem (1995. gada 10. maija spriedums lietā C-384/93 *Alpine Investments*, *Recueil*, I-1141. lpp., 37. punkts).

65 Šajā gadījumā, pat ja tā ir taisnība, ka aplūkotās valsts tiesību normas vienādi ir piemērojamas gan rezidentiem, gan nerezidentiem, tomēr ir jākonstatē, ka tās ietekmē personas, kas iegūst kapitāla daļas, statusu pašu par sevi un tādējādi var atturēt ieguldītājus no citām dalībvalstīm veikt šādus ieguldījumus un attiecīgi ietekmēt pieeju tirgum (skat. 2003. gada 13. maija spriedumu lietā C-463/00 Komisija/Spānija, *Recueil*, I-4581. lpp., 61. punkts un tajā minētā judikatūra; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 67. punkts, kā arī iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 68. punkts).

66 Turklāt konstatējumu, ka minētās valsts tiesību normas ietver ierobežojumus brīvai kapitāla apritei, nevar apšaubīt ar Portugāles Republikas argumentu, ar kuru tā apgalvo, ka apstrīdētajām īpašajām tiesībām nav nekādas ietekmes ne uz tiešajiem

ieguldījumiem, ne portfeļa ieguldījumiem *GALP* pamatkapitālā, ņemot vērā, ka lielākā daļa *GALP* akciju ir ieguldītāju, kas ir no citām dalībvalstīm, rokās.

67 Jākonstatē, kā tas tika minēts šī sprieduma 58. un 61. punktā, ka apstrīdētās valsts tiesību normas, ciktāl ar tām ir radīti instrumenti, kuri var ierobežot ieguldītāju iespēju piedalīties *GALP* pamatkapitālā, lai izveidotu vai saglabātu ilgtspējīgas un tiešas saimnieciskas saiknes ar to, ļaujot efektīvi piedalīties šīs sabiedrības pārvaldībā vai kontrolē, mazina interesi iegūt dalību sabiedrības kapitālā (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 54. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 70. punkts).

68 Šo konstatējumu neietekmē tas, ka starp *GALP* akcionāriem ir tiešie ieguldītāji. Šajā prasībā faktiski šis apstāklis nevar mainīt to, ka attiecīgo apstrīdēto valsts tiesību normu dēļ esošie vai potenciālie citu dalībvalstu tiešie ieguldītāji var tikt atturēti no dalības iegūšanas šīs sabiedrības kapitālā vai ilgtspējīgas un tiešas saimnieciskas saiknes, kas ļautu efektīvi piedalīties tās pārvaldībā vai kontrolē, izveidošanas vai saglabāšanas ar to, pat ja viņiem ir tiesības gūt labumu no kapitāla brīvas aprites un aizsardzības, ko tā tiem piešķir (šajā ziņā skat. iepriekš minēto 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 55. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 71. punkts).

69 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jākonstatē, ka tas, ka Portugāles valstij pieder attiecīgās priekšrocību akcijas kopā ar īpašajām tiesībām, ko šīs akcijas piešķir to turētājam, ir ierobežojums kapitāla brīvai apritei EKL 56. panta 1. punkta izpratnē.

Par ierobežojumu pamatojumu

Lietas dalībnieku argumenti

70 Komisija uzskata, ka tādus ierobežojumus kā tie, kuri izriet no Portugāles valsts īpašajām tiesībām sabiedrībā *GALP*, nevarot pamatot ne ar vienu vispārīgo interešu mērķi, uz ko atsaucas Portugāles Republika, un ka katrā ziņā ar tām esot pārkāpts samērīguma princips.

71 Tā norāda, ka valsts īpašās tiesības sabiedrībā *GALP* nevarot tikt pamatotas ar sabiedrības drošības apsvērumiem, šajā gadījumā ar enerģijas piegādes drošību Portugālei. Kā izriet no Dekrētlikuma Nr. 31/2006, ar ko nosaka vispārējo pamatu valsts naftas sistēmas organizācijai un funkcionēšanai (2006. gada 15. februāra *Diário da República* I, A sērija, Nr. 33), kā arī Dekrētlikuma Nr. 30/2006, ar ko nosaka vispārējo pamatu valsts dabas gāzes sistēmas organizācijai un funkcionēšanai (2006. gada 15. februāra *Diário da República* I, A sērija, Nr. 33), valsts ziņā, nevis *GALP* ziņā ir garantēt naftas un dabas gāzes piegādes drošību.

72 Saistībā ar samērīguma principu Komisija norāda, ka valsts īpašās tiesības sabiedrībā *GALP* nav adekvātas, lai nodrošinātu gāzes izplatīšanas tīkla adekvātu darbību un *GALP* naftas produktu pārdošanu mazumtirdzniecībā. Patiesībā šīs tiesības ir instrumenti, kas paredzēti, lai īstenotu sabiedrības privātās intereses, nevis valsts intereses. Turklāt, pretēji Tiesas prasībām šajā jomā (it īpaši skat. 2002. gada 4. jūnija spriedumu lietā C-483/99 Komisija/Francija, *Recueil*, I-4781. lpp., 50.–53. punkts), nav noteikts

neviens objektīvs un precīzs kritērijs, kas regulētu minēto tiesību īstenošanu, līdz ar to šo tiesību piemērošana praksē ir pilnībā neierobežota.

73 Turklāt Komisija norāda, ka Savienības sekundārajās tiesībās arī nav pamatojuma valsts īpašo tiesību pastāvēšanai sabiedrībā *GALP*.

74 Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvu 2003/55/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 98/30/EK atcelšanu (OV L 176, 57. lpp.) publiskais pienākums garantēt dabasgāzes piegādes drošību varētu pieprasīt to, lai tiktu īstenota valsts iejaukšanās no ārpuses regulatora statusā, nevis valsts iejaukšanās no iekšpuses kā uzņēmumu, kas darbojas tirgū, priviliģētā akcionāra statusā.

75 Saistībā ar naftas nozari Komisija precizē, ka saskaņā ar Padomes 2006. gada 24. jūlija Direktīvu 2006/67/EK, ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves (OV L 217, 8. lpp.), arī valstij, nevis privātajiem uzņēmumiem ir publiskais pienākums garantēt naftas produktu piegādes drošību.

76 Visbeidzot Komisija apstrīd Portugāles Republikas argumentāciju, saskaņā ar kuru EKL 86. pants ir piemērojams attiecīgajiem pasākumiem, jo, pirmkārt, šī tiesību norma attiecas uz noteiktu uzņēmumu kategoriju, nevis dalībvalstīm un, otrkārt, šīs procedūras mērķis nav valsts īpašās tiesības, ko valsts esot piešķīrusi *GALP*, bet drīzāk valsts īpašās tiesības šajā sabiedrībā.

77 Portugāles Republika apgalvo, ka, pat pieņemot, ka attiecīgie valsts pasākumi ir brīvības veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvas aprites ierobežojumi, tie tomēr ir pamatoti saistībā ar EKL 46. un 58. pantu, jo šie ierobežojumi ir nepieciešami, lai garantētu valsts apgādes ar dabas gāzi un naftu drošību un nodrošinātu to adekvātā līmenī, ņemot vērā, ka Savienības līmenī nav pienācīgu instrumentu šajā ziņā.

78 Minētā dalībvalsts arī precizē, ka attiecīgo īpašo tiesību īstenošana var tikt efektīvi kontrolēta no tiesas puses. Tādējādi, ja dalībvalsts īstenotu minētās tiesības, nepamatojoties uz reālu un nopietnu apdraudējumu piegādes drošībai, tā pieļautu pārkāpumu, kuru ikviens *GALP* akcionārs varētu izvirzīt gan administratīvajās, gan civilajās valsts tiesās.

79 Turklāt, apstiprinot, ka strīdīgās tiesību normas atbilst samērīguma principam, Portugāles Republika norāda, ka jebkurā gadījumā Komisija nav iesniegusi pierādījumus par mazāk ierobežojošiem pasākumiem, kas sniegtu valstij iespēju ātri un efektīvi reaģēt uz reālu un smagu apdraudējumu piegādes drošībai.

80 Visbeidzot minētā dalībvalsts apgalvo, ka apstrīdētās tiesību normas ir pilnībā saderīgas ar Savienības tiesībām saskaņā ar EKL 86. panta 2. punktu, jo tās ir nepieciešamas, lai *GALP* adekvāti nodrošinātu vispārējo saimniecisko interešu pakalpojumu, ko tai ir noteikusi valsts.

Tiesas vērtējums

81 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts pasākumus, kuri ierobežo kapitāla brīvu apriti, var pamatot ar EKL 58. pantā minētajiem iemesliem vai ar primāriem vispārējo interešu iemesliem ar nosacījumu, ka tie atbilst izvirzīto mērķu īstenošanai un nepārsniedz mērķa sasniegšanai nepieciešamo (skat. iepriekš minēto 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 72. un 73. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 69. punkts, un 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 83. punkts).

82 Attiecībā uz EKL 58. pantā atļautajām atkāpēm nevar noliegt, ka Portugāles Republikas norādītais mērķis nodrošināt šīs dalībvalsts enerģijas apgādes drošību krīzes, kara vai terorisma gadījumos var būt valsts drošības apsvērums (skat. 2008. gada 14. februāra spriedumu lietā C-274/06 Komisija/Spānija, 38. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 72. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 84. punkts) un, iespējams, var būt pamatojums kapitāla brīvas aprites ierobežojumam. Nozīme, kādu dalībvalstis un Savienība piešķir drošas apgādes ar enerģētiku aizsardzībai, it īpaši ir redzama saistībā ar naftu Direktīvā 2006/67, kā arī saistībā ar dabas gāzes nozari Direktīvā 2003/55.

83 Tomēr ir skaidrs, ka valsts drošības prasības kā atkāpe no kapitāla brīvas aprites pamatprincipa ir jāinterpretē šauri, tā, ka to apjomu katra dalībvalsts nevar noteikt vienpusēji bez Savienības iestāžu kontroles. Tādējādi atsaukties uz valsts drošību var tikai tādu reālu un pietiekami nopietnu apdraudējumu gadījumā, kas ietekmē sabiedrības pamata intereses (it īpaši skat. 2000. gada 14. marta spriedumu lietā C-54/99 *Église de scientologie*, *Recueil*, I-1335. lpp., 17. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija

spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 73. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 85. punkts).

84 Šajā ziņā Portugāles Republika tostarp norāda, ka pašreiz pastāv bažas par noteiktiem ieguldījumiem, kurus īstenojuši neatkarīgi fondi vai tie, kas ir saistīti ar teroristiskām organizācijām, stratēģisko nozaru uzņēmumos un kuri ir šāds apdraudējums saistībā ar apgādi ar enerģiju. Ņemot vērā dalībvalsts pienākumu garantēt drošu elektrības un dabasgāzes regulāru un nepārtrauktu apgādi, esot leģitīmi, ka šī valsts sevi apgādā ar nepieciešamajiem līdzekļiem, lai garantētu drošas piegādes pamatintereses, pat ja nav tūlītēja apdraudējuma. Šajā ziņā, ciktāl nevar izslēgt nopietnu apdraudējumu risku drošai enerģijas piegādei un ciktāl šādi apdraudējumi pēc definīcijas ir pēkšņi un vairākumā gadījumu — neparedzami, attiecīgajai dalībvalstij esot jārūpējas, lai pastāvētu piemēroti līdzekļi, kas ļautu rīkoties ātri un efektīvi, lai garantētu, ka šī apgāde ir nepārtraukti droša.

85 Tomēr, tā kā Portugāles Republika vienīgi minēja iemeslu saistībā ar drošu apgādi ar enerģiju, neprecizējot konkrētus apsvērumus, kuru dēļ tā uzskata, ka katra no apstrīdētajām īpašajām tiesībām vai to kopums ļautu izvairīties no šāda sabiedrības pamatinterešu apdraudējuma, pamatojumam saistībā ar valsts drošību šajā gadījumā nevar piekrist.

86 Turklāt Portugāles Republikas arguments, ka pašreiz Savienības tiesības nepietiekami garantējot dalībvalstu drošu energoapgādi, kas spiežot to noteikt piemērotus valsts pasākumus, lai sabiedrībai garantētu šo pamatinterešu aizsardzību, nevar tikt pieņemts.

87 Pat pieņemot, ka atbilstoši Savienības sekundārajām tiesībām dalībvalstij, kā to apgalvo Portugāles Republika, ir pienākums garantēt enerģijas apgādi savas valsts teritorijā,

uz šāda pienākuma ievērošanu nevar atsaukties, lai pamatotu tādu pasākumu, kas principā ir pretējs kādai pamatbrīvībai (skat. iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 89. punkts).

88 Pabeigtības labad saistībā ar attiecīgo valsts tiesību normu samērīgumu ir jānorāda, kā to pareizi apgalvo Komisija, ka pretēji tam, ko apgalvo atbildētāja dalībvalsts, īpašo tiesību, kuras ar *GALP* pamatkapitāla priekšrocību akcijām ir piešķirtas Portugāles valstij, izmantošana nav pakļauta nevienam nosacījumam vai īpašam un objektīvam apstāklim.

89 Lai gan *LQP* 15. panta 3. punktā ir noteikts, ka *GALP* pamatkapitāla priekšrocību akciju, kuras Portugāles valstij piešķir īpašas tiesības, izveide ir pakļauta nosacījumam, kurš, formulēts diezgan vispārīgi un neprecīzi, prasa valsts interešu iemeslus, ir tomēr jākonstatē, ka ne šajā likumā, ne *GALP* statūtos nav noteikti kritēriji attiecībā uz īpašiem apstākļiem, kuros minētās īpašās tiesības var tikt izmantotas (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, 51. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 91. punkts). Šis pats konstatējums attiecas uz minētā 15. panta 1. punktu, jo šajā tiesību normā Portugāles valsts administratora iecelšana ir pakļauta arī diezgan vispārēji un neprecīzi formulētam nosacījumam, kurš izriet no vispārējo interešu aizsardzības.

90 Šāda neskaidrība ir būtisks kapitāla brīvas aprites apdraudējums, jo tā attiecībā uz šādu tiesību izmantošanu piešķir valsts iestādēm tik plašu rīcības brīvību, ka to nevar uzskatīt par samērīgu ar paredzētajiem mērķiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, 52. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 92. punkts).

91 Visbeidzot attiecībā uz pamatojumu ar EKL 86. panta 2. punktu ir jānorāda, ka šis noteikums, aplūkojot to kopsakarā ar šī paša panta 1. punktu, ļauj attaisnot to, ka dalībvalsts uzņēmumam, kuram ir uzticēta pakalpojumu sniegšana ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, piešķir īpašas vai ekskluzīvas tiesības, kas ir pretrunā Līguma noteikumiem, ciktāl šim uzņēmumam uzticētā īpašā uzdevuma veikšanu var nodrošināt vienīgi ar šādu tiesību piešķiršanu un ciktāl tirdzniecības attīstība netiek ietekmēta tādā mērā, kas kaitētu Savienības interesēm (2001. gada 17. maija spriedums lietā C-340/99 *TNT Traco*, *Recueil*, I-4109. lpp., 52. punkts; 2007. gada 18. decembra spriedums lietā C-220/06 *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia*, Krājums, I-12175. lpp., 78. punkts, un 2009. gada 1. oktobra spriedums lietā C-567/07 *Woningstichting Sint Servatius*, Krājums, I-9021. lpp., 44. punkts).

92 Šajā gadījumā tomēr ir jākonstatē, ka šāds nav šajā tiesvedībā par valsts pienākumu neizpildi, kura uzsākta pret Portugāles Republiku, aplūkotā valsts tiesiskajā regulējumā paredzēto tiesību normu mērķis.

93 Kā to pareizi apgalvo Komisija, šīs tiesību normas nav par īpašo vai ekskluzīvo tiesību piešķiršanu *GALP*, ne arī par *GALP* darbību kvalificēšanu par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, bet ir par īpašo tiesību saistībā ar priekšrocību akcijām, kuras Portugāles valstij ir *GALP* pamatkapitālā, piešķiršanas tai kā šīs sabiedrības akcionārei tiesiskumu.

94 Katrā ziņā, tā kā dalībvalstij ir kodolīgi jāizklāsta iemesli, saistībā ar kuriem inkriminēto pasākumu atcelšanas gadījumā vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes uzdevumu, kurus tā ir uzticējusi uzņēmumam, izpilde pieņemamos ekonomiskos apstākļos tiktu, pēc tās domām, apdraudēta (iepriekš minētais 2003. gada 13. maija spriedums lietā Komisija/Spānija, 82. punkts), ir jānorāda, ka Portugāles valdība nav nekādā veidā izskaidrojusi, kādēļ tas tā būtu šajā lietā.

95 No tā izriet, ka EKL 86. panta 2. punkts nav piemērojams tādā situācijā kā šajā lietā un līdz ar to Portugāles Republika nevar uz to atsaukties, lai pamatotu aplūkotās valsts tiesību normas, jo tās ir ierobežojumi brīvai kapitāla apritei, kura ir noteikta Līgumā.

96 Arguments par EKL 86. panta 2. punktu tādēļ arī ir jānoraida.

97 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, saglabājot tādas īpašās tiesības sabiedrībā *GALP*, kādas šajā lietā *LQP*, Dekrētlikumā Nr. 261-A/99 un minētās sabiedrības statūtos ir paredzētas Portugāles valsts un citu valsts organizāciju interesēs un ir piešķirtas saistībā ar šīs valsts priekšrocību akcijām šīs sabiedrības pamatkapitālā, Portugāles Republika nav izpildījusi EKL 56. pantā paredzētos pienākumus.

Par pienākumu, kas izriet no EKL 43. panta, neizpildi

98 Saistībā ar Komisijas lūgumu, lai tiktu konstatēts, ka nav izpildīti pienākumi, kas ir Portugāles Republikai saskaņā ar EKL 43. pantu, pietiek norādīt, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ciktāl attiecīgie valsts pasākumi ietver brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumus, šādi ierobežojumi ir tiešas sekas šajā spriedumā izvērtētajiem kapitāla brīvas aprites ierobežojumiem, no kuriem tie nav atdalāmi. Tādējādi, tā kā ir ticis atzīts EKL 56. panta 1. punkta pārkāpums, nav nepieciešams atsevišķi pārbaudīt minētos pasākumus no Līguma noteikumu par brīvību veikt uzņēmējdarbību viedokļa (skat. it īpaši iepriekš minēto 2003. gada 13. maija spriedumu lietā Komisija/Spānija, 86. punkts; iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās Komisija/Nīderlande, 43. punkts; iepriekš minēto 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Komisija/Portugāle,

80. punkts, un iepriekš minēto 2010. gada 11. novembra spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 99. punkts).

Par tiesāšanās izdevumiem

99 Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā šai dalībvalstij spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

1) saglabājot tādas īpašās tiesības *GALP Energia SGPS SA* kā tās, kuras šajā lietā ir paredzētas 1990. gada 5. aprīļa Likumā Nr. 11/90, kas ir privatizācijas pamatlikums (*Lei nº 11/90, Lei Quadro das Privatizações*), 1999. gada 7. jūlija Dekrētlikumā Nr. 261-A/99 par *GALP — Portugāles nafta un gāze, SGPS SA* — pirmo privatizācijas kārtu (*Decreto-Lei nº 261-A/99 aprova a 1.ª fase do processo de privatização do capital social da GALP — Petróleos e Gás de Portugal, SGPS, SA*) un minētās sabiedrības statūtos Portugāles valstij un citām valsts organizācijām un ir piešķirtas saistībā ar šīs valsts priekšrocību akcijām ("golden shares"), kuras šai valstij ir minētās sabiedrības pamatkapitālā, Portugāles Republika nav izpildījusi EKL 56. pantā paredzētos pienākumus;

2) Portugāles Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]